

Інформаційна довідка щодо удосконалення законодавства про волонтерську діяльність у контексті європейської інтеграції*

***Анотація.** В інформаційній довідці стисло представлено результат аналізу національного законодавства про волонтерську діяльність та питань його удосконалення з урахуванням принципів, рекомендацій і стандартів Європейського Союзу.*

***Ключові слова:** волонтерська діяльність, волонтер, волонтерський рух, волонтерство, громадянське суспільство, характеристики волонтерської діяльності.*

Вступ

В умовах зростання кризових явищ активна громадська участь і добровільна допомога відіграють ключову роль у вирішенні соціальних, економічних та гуманітарних проблем. У цьому сенсі волонтерська діяльність виступає засобом підтримки вразливих груп населення й суттєвим чинником соціальної згуртованості суспільства.

Слід зазначити, що фундаментальні міжнародно-правові засади волонтерства сформульовані у Загальній декларації волонтерів, прийнятій на XI Конгресі Міжнародної Асоціації волонтерів (вересень 1990, Париж)¹, Декларації про волонтерську діяльність, прийнятій на XVI Всесвітній конференції Міжнародної асоціації волонтерських зусиль (січень 2001, Амстердам)².

Терміни «волонтер», «волонтерство» та «волонтерська діяльність», запропоновані Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй та застосовані в Рекомендаціях щодо підтримки волонтерства, затверджених Резолюцією (A/RES/56/38) від 05 грудня 2001 року, розуміються як «широкий спектр діяльності, що здійснюється добровільно заради загального блага, для якої грошова винагорода не є головним мотиваційним фактором»³.

Нині волонтерський рух загальноновизнаний та широко розвинений у світі і розглядається як форма громадської активності, спрямованої на покращення добробуту світового співтовариства.

Проведення системних реформ в Україні, пов'язаних із процесами євроінтеграції, обумовлює необхідність удосконалення законодавства щодо волонтерської діяльності в контексті пошуку нових і розвитку існуючих форм взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою.

---

¹ The Universal Declaration on Volunteering. URL: <https://www.iave.org/the-universal-declaration-on-volunteering/>

² Парламентське дослідження щодо напрямів удосконалення правового регулювання волонтерської діяльності та підстав відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL:

https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/parliam_rs-hsp/73577.html

³ United Nations General Assembly Resolution. 56/38. Recommendations on support for volunteering. URL: <https://www.unv.org/sites/default/files/A%20RES%2056%2038.pdf>

Основна частина

Відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в Україні, врегульовано Законом України «Про волонтерську діяльність»⁴, відповідно до якого ключовими характеристиками волонтерської діяльності є добровільність, неприбутковість, соціальна спрямованість (стаття 1 Закону)⁵.

Згідно з цим Законом волонтерська діяльність може здійснюватися за низкою напрямів, зокрема надання допомоги: малозабезпеченим, безробітним, багатодітним особам, тим, хто потребує соціальної реабілітації чи перебуває у складних життєвих обставинах; особам, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки й допомоги; громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану; особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів.

Волонтерська діяльність також може спрямовуватися на охорону навколишнього природного середовища, збереження культурної спадщини; проведення спортивних, культурних, молодіжних та інших видовищних і громадських заходів.

Агресія РФ продемонструвала здатність українського громадянського суспільства до консолідації та мобілізації шляхом надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам у забезпеченні оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, а також для подолання наслідків збройної агресії.

Слід констатувати, що в Україні волонтерська діяльність є нормативно врегульованою, а законодавство з питань волонтерства – достатньо динамічним (більш детальний аналіз основних тенденцій розвитку законодавства України з питань волонтерської діяльності, зокрема її організаційно-правових засад, викладено в Путівнику по законодавству про волонтерську діяльність, підготовленому Дослідницькою службою Верховної Ради України⁶). Попри це, процес євроінтеграції України потребує імплементації відповідних актів Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо дотримання принципів і стандартів у цій сфері.

В ЄС політика щодо волонтерської діяльності пов'язана з багатьма іншими політиками, зокрема, щодо молоді, соціального захисту, здоров'я, освіти і науки, спорту, охорони навколишнього природного середовища, розвитку сільських районів.

Основні напрями волонтерської політики ЄС визначено в низці відповідних документів, зокрема: Резолюції Європейської Ради від 27 листопада

⁴ Про волонтерську діяльність : Закон України від 19 квітня 2011 року № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

⁵ Там само.

⁶ Путівник по законодавству про волонтерську діяльність. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/Guide_lg-hsp/77068.html

2007 року про волонтерську діяльність молоді (14427/1/2007)⁷; Резолюції Європейського Парламенту від 12 червня 2012 року про визнання та сприяння транскордонній волонтерській діяльності в ЄС (2011/2293(INI))⁸; Резолюції Європейського Парламенту від 10 грудня 2013 року про волонтерство та волонтерську діяльність у Європі (2013/2064(INI))⁹.

Держави-члени ЄС самостійно формують законодавство щодо волонтерської діяльності з урахуванням національних правових традицій, але з обов'язковим дотриманням принципів, стандартів та рекомендацій, викладених в актах ЄС, шляхом ухвалення або перегляду законів у цій сфері.

Європейський Парламент визнає та підтримує різні форми волонтерства, що практикуються в державах-членах через національні організації та мережі асоціацій, які діють на місцевому рівні та впровадили керівні принципи щодо вимірювання волонтерської роботи, і закликає до прийняття Європейського статуту для волонтерських організацій з метою забезпечення їх належного юридичного та інституційного визнання¹⁰.

Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року¹¹ (далі – Концепція), виконання якої сприятиме забезпеченню сталого розвитку волонтерської діяльності, підтримці громадської активності з метою поширення волонтерського руху як на державному рівні, так і на рівні територіальних громад, формуванню ефективної державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Концепція враховує низку рекомендацій ЄС, зокрема щодо: політики стосовно визнання та сприяння волонтерській діяльності в ЄС; волонтерської діяльності молоді; ролі волонтерства у сприянні економічній та соціальній єдності; визнання та сприяння транскордонній волонтерській діяльності.

Концепцією, зокрема, передбачено внесення змін до законодавства щодо: сприяння залученню іноземців до волонтерської діяльності; надання державою допомоги постраждалим від бойових дій волонтерам; сприяння страхуванню волонтерів організаціями, які їх залучають; залучення міжнародного донорського фінансування для страхування волонтерів.

Висновки

Волонтерська діяльність відіграє ключову роль у вирішенні соціальних, економічних та гуманітарних проблем, особливо в умовах зростання кризових явищ.

Фундаментальні міжнародно-правові засади волонтерства сформульовані в низці міжнародних документів, зокрема: Загальній декларації волонтерів,

---

⁷ Там само.

⁸ European Parliament resolution of 12 June 2012 on recognising and promoting cross-border voluntary activities in the EU (2011/2293(INI)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2012-0236_EN.html

⁹ European Parliament resolution of 10 December 2013 on volunteering and voluntary activity in Europe (2013/2064(INI)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2013-0549_EN.html

¹⁰ Там само.

¹¹ Концепція державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року : Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 липня 2025 року № 715-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715-2025-%D1%80#Text>

Декларації про волонтерську діяльність, Рекомендаціях Генеральної Асамблеї ООН щодо підтримки волонтерства.

В Європейському Союзі політика щодо волонтерської діяльності пов'язана з багатьма іншими політиками. Основні напрями волонтерської політики ЄС визначено у низці відповідних документів, що мають рекомендаційний характер, оскільки держави-члени ЄС самостійно формують законодавство щодо волонтерської діяльності з урахуванням національних правових традицій, але з обов'язковим дотриманням принципів, стандартів та рекомендацій, викладених в актах ЄС.

В Україні законодавство з питань волонтерства достатньо динамічно удосконалюється, однак процес євроінтеграції потребує подальшого його узгодження з відповідними європейськими принципами і стандартами.

Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року, яка певною мірою відображає політику Європейського Союзу в цій сфері. Концепцією, зокрема, передбачено удосконалення національного законодавства щодо сприяння залученню іноземців до волонтерської діяльності; сприяння страхуванню волонтерів організаціями, які їх залучають; залучення міжнародного донорського фінансування для страхування волонтерів.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.